

УДК 070.48:796.332

А. В. Гусев

ОСОБЛИВОСТІ СПОРТИВНОГО КОНТЕНТУ В УКРАЇНСЬКІЙ ПРЕСІ

У статті охарактеризовано особливості висвітлення спортивних подій у сучасній українській пресі. Виділено відмінності між масовими та спеціалізованими виданнями.

Ключові слова: спортивні події, українська преса, спортивний нарис, спеціалізовані спортивні видання.

I. Вступ

Друкована преса має велике значення в популяризації спорту як у національному, так і в міжнародному масштабі. Це найбільш масові, доступні та оперативні засоби висвітлення подій, що відбуваються у світі спорту. Преса, як один з найбільш значущих засобів масової інформації, формує громадську думку, визначає ціннісні орієнтації читачів. За оцінками Держкомстату, у світ виходять понад 5,3 тис. найменувань періодичних видань, і в більшості з них є розділ, присвячений спорту; крім того, існують і спеціалізовані спортивні видання.

II. Постановка завдання

Мета статті – визначити особливості висвітлення спортивних подій у сучасних українських друкованих виданнях. Ми розглянемо такі найбільш популярні спеціалізовані видання, як “Команда”, “Спорт-експрес” та “Футбол”.

III. Результати

Нинішня інтеграція традиційних ЗМІ з Інтернетом стала загальносвітовим явищем: “Усі традиційні ЗМІ намагаються закріпитися в мережі, оскільки це дозволяє їм розширити свої можливості по взаємодії зі споживачем, більш комплексно і ефективно виконувати свої завдання для розповсюдження інформації та збільшення аудиторії” [1, с. 236]. Саме в цьому зв'язку відбувається зміна контенту газет, що характерно і для спортивної преси.

Всеукраїнська спортивна газета “Команда” видається на території України з 1995 р. Заявлений тираж кожного номера становить 101 тис. примірників. Газета входить до портфеля брендів UMN Publishing видавничого підрозділу UMN Group. UMN Group в Україні управляє портфелем із понад 50 брендів на ринках Інтернету, радіо та преси. До портфеля компанії входять такі бренди, як “Forbes”, “Vogue”, “Корреспондент”, “Фокус”, “Теленеделя”, i.ua, bigmir.net, football.ua, “Петро FM”, “Наше радіо”, “Europa Plus”, “Авторадіо”, “Аргументы и факты в Украине”, “Комсомольская правда в Украине”, “Футбол” тощо [7]. З 3 червня 2013 р. “Команда” стала більш оперативною і тепер виходить

тричі на тиждень – у понеділок, середу і п'ятницю. Змінився і друкований формат видання: розмір шпальт зменшився майже вдвічі, при цьому збільшилася їх кількість – з 16 до 24. “Ми, у свою чергу, намагатимось максимально зберегти переваги, які характерні для “Команди” як для газети номер один про спорт в Україні протягом багатьох років – якість матеріалів, їх ексклюзивність і аналітичність” [3], – прокоментував прийдешні зміни головний редактор “Команди” Юрій Карман. У газеті представлені п'ять найпопулярніших видів спорту; це, перш за все, ігрові види: футбол, баскетбол, хокей, гандбол і волейбол. Серед них треба виділити футбол, адже його питома вага становить 60–66% від загальної кількості текстових блоків.

Користується читацьким увагою й газета “Спорт-експрес”, що виходить 5 разів на тиждень. У травні 2004 р. Едуард Липовецький, який на той час завідував корпунктом російського “Спорт-експреса”, став одним з ініціаторів створення цієї газети в Україні. Одним з головних завдань новоствореного видання була поява на його сторінках значно більшої кількості матеріалів про український спорт. Щодня матеріали газети з урахуванням появи їх на всіх існуючих сайтах читають декілька сотень тисяч осіб.

“Футбол” є основною рубрикою газети “Спорт-експрес в Україні”, адже, за даними досліджень, саме він є найбільш популярним видом спорту в Україні. У 2014 р рубрика “Футбол” займала не менше ніж половину обсягу всієї газети. Крім того, цій рубриці відведені перші шпальти газети. Велика увага тут приділяється саме українському футболу. Передусім, ідеться про висвітлення подій, що відбуваються в матчах вітчизняної прем'єр-ліги. На сторінках газети досить часто можна зустріти репортажі з матчів УФПЛ, інтерв'ю з футболістами, тренерами, експертами в галузі футболу. Також дуже багато аналітичних матеріалів, присвячених подіям в українському футболі. Після рубрики “Футбол” на сторінках газети публікуються й інші: “Хокей”, “Бокс”, “Волейбол”, “Легка атлетика”, “Автоспорт” тощо. У газеті є й дві підрубрики, які не завжди на-

лежать саме до рубрики “Футбол”, а саме: “Є тема” і “Розмова щоп’ятниці”. Підрубрика “Є тема” часто з’являється в рубриках “Хокей”, “Баскетбол”, проте найчастіше вона стосується саме до “Футболу”. Тут публікують аналітичні матеріали журналістів щодо проблем і подій у світі українського футболу, які, незважаючи на свою важливість, можуть бути не дуже добре відомі публіці. Підрубрика “Розмова щоп’ятниці” є не в кожному п’ятничному випуску газети. Здебільшого в ній розміщують велике інтерв’ю з людиною, безпосередньо пов’язаною зі спортом. Діючі спортсмени рідко стають героями такого інтерв’ю. В основному це колишні спортсмени, що вже встигли попрацювати як тренери, або ті, що займали іншу керівну посаду в спортивній структурі тощо. Кількість і обсяг повідомлень про події футболу – близько 60% від загальної кількості публікацій. Зауважимо, що “Спортивна газета” – єдине видання, в якому не спостерігається різкої диспропорції у висвітленні видів спорту.

Серед спеціалізованих видань можна виділити журнал “Футбол”, який зараз має лідерське становище у прайсі спортивних друкованих видань України, хоча й зрозуміло, що, як і всі друковані видання, відчуває величезний тиск з боку Інтернету та інших сучасних технологій. Журнал “Футбол” виходить два рази на тиждень (у понеділок і четвер, приблизно 104 номерів на рік), не враховуючи спецвипуски (5–6 на рік) і книжкові проекти (“Історія чемпіонатів світу” в дев’яти томах, “Історія чемпіонатів Європи” в семи томах, “Німецькі дербі”, «“Динамо” – “Шахтар”. 75 років залятої дружби» тощо). Журнал співпрацює з розгалуженою мережею журналістів та співробітників прес-служб футбольних клубів. Закладений в основу розвитку змісту “Футболу” ще в 1997 р. принцип “ми повинні розмовляти з людьми їх мовою, але весь час трохи підтягувати і вчити їх” (в жартівливій формі – “розважаючи – просвіщати, просвіщаючи – розбещувати”) виявився досить гнучким, що дає змогу виданню досить комфортно себе почувати. Журнал публікує не тільки звіти й результати матчів у єврокубках і національних чемпіонатах, як майже будь-яка спортивна газета чи журнал, але й репортажі про зірок українського та світового футболу, матеріали про нові обличчя в командах. Становлять інтерес і нариси з історії футболу. Так, нарис “Малобюджетний шедевр” розповідає про історію футбольного клубу “Вімблдон”. Нарис починається з висловлювання англійського журналіста М. Алена, яке, мабуть, розкриває всю суть тієї команди: “В англійському футболі другої половини 1980-х кожен знав, що в ці кілька років свавілля перетинатися з “Уімблдоном” загрожує великими неприємностями. Вони ламали щелепи, ви-

бивали зуби, заштовхували м’яч у ворота ліктями, колінами й лобами. Вони билися з представниками преси, трошили готелі й публічно знімали труси. Для них не мали значення ні масштаби бійок, ні кількість жовтих і червоних карток, їх не могли зупинити ані погрози з боку футбольних чиновників, ані інші “круті хлопці”, що опинялися на шляху” [2, с. 52]. Ця команда увійшла в історію англійського футболу своїм безпрецедентним підйомом з глибин напівпрофесійних дивізіонів Південної ліги в елітний перший дивізіон Футбольної ліги. Ні до, ні після нікому не вдавалося виконати весь цей шлях настільки швидко – за дев’ять сезонів. Це досягнення вражає тим більше, що рух “Вімблдону” вгору не підкріплювався жодними серйозними фінансовими ресурсами. Автор особливо відзначає ігровий стиль команди: “Вімблдон” грав у футбол, який здавався дещо непривабливим і потворним. Втім, він таким і був насправді. Гравці цієї команди не визнавали коротких передач, фінтів і дриблінгу, вони вважали всі ці незаперечні ознаки футбольної майстерності “рожевими шмарклями для малоліток і серпанкових панянок”. Саме тому багато фахівців ненавиділи такий НЕ видовищний підхід, тому гра команди зазнавала критики на кожному кроці. Водночас команду полюбили багато вболівальників, адже команда стала провідником простої ідеї: рядова команда, складена з самих звичайних гравців, здатна прокласти собі дорогу з грязі в князі” [2, с. 52].

Також автор звертається до особистості власника клубу: «Ліванський бізнесмен Сем Хаммам вперше побував у Лондоні в 1977 р. і з тих пір по-справжньому закохався в це місто. Він не цікавився футболом, але, коли вирішив купити собі щось “на пам’ять”, то придбав <...> футбольний клуб “Вімблдон”» [2, с. 52]. “Вімблдон” не любили, але водночас визнавали, що клуб став справжнім жакхом для ситої і багатой футбольної богемі. Сучасний футбол перетворився на комерційно успішний бізнес, де крутяться величезні гроші, а “Вімблдон” – це виняток, що підтверджує правило: без великих фінансових вливань (спорудження стадіону, заснування футбольної академії, купівлі гравців, наймання якісних менеджерів) утриматися у кращому футбольному чемпіонаті неможливо. Водночас “Вімблдон” став унікальним явищем і зумів без значних коштів, граючи у примітивний футбол, протриматися 15 років в англійській прем’єр-лізі. Автор не дарма акцентує увагу на романтичній складовій цієї історії, адже для простих уболівальників “Вімблдон” став уособленням істинно англійського футбольного клубу: “Донс” були такими ж, як і вони самі: мулярами, водопровідниками, дворовими футболістами,

дітьми з неповних сімей та жителями богом забутих околиць. Вони були справжніми хлопцями, а не напوماдженими примадоннами з вилизаними зачісками. Вони не записували поп-пісеньки, як Гленн Ходдл і Кріс Уоддл, вони не рекламували шампуні й абсолютно точно не могли навчити підростаюче покоління чогось доброго» [2, с. 52].

Одним з основних жанрів газети й журналу є стаття. Як відомо, газетні публікації передбачають переважання аналітичного начала. Можна виділити кілька типів статей. Наприклад, стаття О. Сафонова “Хто? Куди? Навіщо? За скільки?” [7] з масового видання “МК в Україні” присвячена трансферам гравців після ЧС-2014. У ній наголошено, що після Чемпіонату світу “починається ярмарок небаченої щедрості”. Автор намагається створити своєрідний рейтинг успішних трансферів за результатами мундіалю. Ця ієрархія може викликати заперечення: скажімо, Давид Луїз перейшов з “Челсі” в “ПСЖ” до ЧС-2014, та й гра на власне домашньому чемпіонаті викликала багато запитань як до Луїза, так і до “ПСЖ” (чого варті лише провальний матч Бразилія-Німеччина, який закінчився історичним розгромом пентакампіонів 1: 7). Є й інші неточності. Алексіс Санчес все-таки не “класний форвард, який здатен змусити рухатися інших нападників команди за рахунок конкуренції” [3, с. 16], він скоріше є вінгером, інсайдом, тобто гравцем флангу, і гра на вістрі атаки не найсильніший його бік. Водночас з незрозумілих причин автор не вніс до свого списку володаря “золотої бутси” ЧС-2014 Хамеса Родрігеса, який перейшов до “Реалу” за 80 млн євро, ставши одним з найбільших трансферів цього літа. Стаття О. Сафонова розрахована на читача, досить поверхово знайомого з футболом загалом з ходом ЧМ-2014 зокрема. Скажімо, вона приваблює футбольних уболівальників тим, що ясно виділяє тих гравців, які яскраво проявили себе на мундіалі. Те, що було зазначено в рядку, що біжить, і те, що передавалося як неперевірені чутки, тут конкретизується, автор вказує суми угоди, причини купівлі, і все це привертає увагу невибагливого читача.

Можна виділити також тип статті з більш вираженим аналітичним началом. Це, прикладом, стаття-прогноз Р. Клименка “Бразилія” [4], де йдеться про шанси збірної Бразилії. Стаття логічно структурована: після невеликого вступу йдуть підрозділи “Календар”, “За”, “Проти”, в яких досить детально вивчено варіанти основного складу, особливості календаря, переваги та недоліки команди. Такі матеріали привертають увагу тим, що на об’єктивних фактах вибудовується діалог між автором і читачем, зрозуміло, якщо читач достатньо обізнаний про

реалії чемпіонату. Такі статті-прогнози розраховані на більш обізнаного вболівальника, який не буде плутати ігрові амплуа гравців (скажімо, Алексіс Санчес не форвард). Після завершення спортивної події можна судити, наскільки правильними були прогнози.

Не менш цікаві й статті, де проаналізовано спортивні події, що вже відбулися, що вплинули на результат. Наприклад, стаття Артема Франкова, присвячена фіналу мундіалю-2014, у якому зустрілися збірні Аргентини та Німеччини (Футбол, 2014, № 57). Автор на 10 (!) сторінках згадує всю історію протистояння цих команд, проводить історичні паралелі: “У межах чемпіонатів світу команди досі зустрічалися шість разів. Матч НДР – Аргентина – 1:1 на ЧС-74, гадаю, включати не будемо, але, якщо хочете, – рахуйте і його. Виходить ось що: три перемоги збірної ФРН, одного разу після нічиєї німці здолали суперника в серії 11-метрових” [6, с. 5]. Так само докладно розбирається тренерський шлях наставників обох збірних і навіть особливості їх стилю роботи. Такі статті докладно аналізують розстановку сил до матчу, склади команд і хід зустрічі. Все це дає змогу побачити повну картину гри, звернути увагу на моменти, не помічені під час матчу, або по-іншому поглянути на ключові протистояння гри. Однак такі статті цікаві вболівальникам, які захоплені футболом і є, що називається, “в матеріалі”. Читачам, які дивляться футбол час від часу, достатньо більш простих матеріалів масової преси.

IV. Висновки

Спорт як соціальне явище посідає значне місце в житті суспільства. Результати змагань, як і самі змагання, активно висвітлюються на телебаченні, в Інтернеті, по радіо і в пресі. Таким чином, друковані ЗМІ відіграють вагомую роль у спортивному дискурсі, забезпечуючи спортивну комунікацію, і тим самим дають можливість глядачам або читачам спостерігати, співпереживати і, нарешті, стати свідками спортивних подій. Інтерес до спорту, усвідомлення його статусу й соціальної ролі сприяли виникненню спеціалізованих спортивних видань. Спортивна преса не тільки висвітлює спортивні події, а й формує громадську думку, ціннісні орієнтири, популяризує спорт серед населення. Розглянуті нами спортивні видання можна розділити на ті, що прагнуть дати оперативну інформацію, і ті, які глибоко аналізують найбільш значущі спортивні події. До останніх належить журнал “Футбол”. Хоча варто зазначити, що сьогодні вся спортивна преса починає приділяти аналізу більше уваги, оскільки тільки так можна конкурувати з Інтернетом, що переважає її за оперативністю висвітлення подій.

Зважаючи на те, що вітчизняна спортивна преса досі мало вивчена, результати дослідження дають змогу побачити особливості розгляду спортивних змагань у вітчизняній періодиці. Тому подальше вивчення цієї теми допоможе простежити тенденції розвитку спортивної преси в Україні.

Список використаної літератури

1. Артамонова І. М. Тенденції становлення та перспективи розвитку інтернет-журналістики в Україні / Інеса Михайлівна Артамонова. – Донецьк : Лебідь, 2009. – 416 с.
2. Бабарика С. Бей-беги: Наше время. История английского футбола : публицистические очерки / С. Бабарика, И. Бойко, Д. Джулай. – Киев : 2010. – 100 с.
3. Газета № 1 о спорте “Команда” повышает свою оперативность [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://football.ua/countriseelse/news/205412.html>.
4. Клименко Р. Бразилия / Роман Клименко // Футбол. Спецвыпуск “Звезды ЧМ 2014”. – 2014. – № 3. – С. 10–11.
5. Сафонов А. Кто? Куда? Зчем? За сколько? / Алексей Сафонов // МК в Украине. – 2014. – 5 августа. – С. 16.
6. Франков А. Четыре? 24! / А. Франков // Футбол. – 2014. – № 57. – С. 5–14.
7. Эксперты оценивают сделку по продаже UMH Group в сотни миллионов долларов [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://focus.ua/money/273357/>.

Стаття надійшла до редакції 10.09.2014.

Гусев А. В. Особенности спортивного контента в украинской прессе

В статье охарактеризованы особенности освещения спортивных событий в современной украинской прессе. Выделены различия между массовыми изданиями и специализированными.

Ключевые слова: спортивные события, украинская пресса, спортивный очерк, специализированные спортивные издания.

Gusev A. Features Sports of Content in the Ukrainian Press

The article described the peculiarities of sports coverage in the modern Ukrainian press. The differences between mass and specialized publications are highlighted.

The print media is of great significance in promoting sports at national and international scales. This is the most massive, affordable and rapid means of events coverage which take place in the world of sports. It is one of the most important media and it forms public opinion, determines the orientations of readers' values, also print media plays an important role in sports discourse, providing sports communication, and thus allows viewers or readers to watch, to empathize, and, finally, witness sporting events. Interest in the sport, the awareness of its status and social role contributed to the appearance of specialized sports publications. Sports press not only illuminates the sporting events, but also shapes public opinion, values, promotes the sports among the population.

Sport as a social phenomenon occupies a significant place in the life of society. The results of the competition, as well as the competitions themselves, are actively highlighted on television, the Internet, radio and in the press. The sports publications which have been considered can be divided into those which seek to give timely information, and those which deeply analyze the most important sporting events. The latter include the magazine “Football”. Although it is worth noting that today all the sports press began to pay more attention to the analysis, since it is the only way to compete with the Internet, which is predominant on efficiency reporting.

Key words: sports events, the Ukrainian media, sports essay, specialized sports publications.